

وجه تسمیه پایتخت های جهان

اگرچه در خصوص ریشه های ایرانی هیچ شبهه ای وجود ندارد ولی کلمه بغداد دو نوع ریشه اصلی متفاوت داشته است.

اگرچه در خصوص ریشه های ایرانی هیچ شبهه ای وجود ندارد ولی کلمه بغداد دو نوع ریشه اصلی متفاوت داشته است. قابل اطمینان ترین موردی که توافق بیشتری بروی آن گردیده لفظی است که از ترکیب فارسی پهلوی با نام ℗171#& «باگا» (بت، خدا) + داتا (معلوم مسلم) بوجود آمده که کلمه فارسی میانه ℗171#& «بگدات/بگداد» (داده شده توسط خداوند) از آن گرفته شده؛ و سرانجام به کلمه فارسی مدرن و عربی ℗171#& «بغداد» تغییر یافته است.

توجه و دقت در نام و به عبارتی وجه تسمیه شهرها و مناطق مختلف جهان نشان می دهد که بیشتر اسامی شهرها به نوعی نشان دهنده قوم و یا نژاد غالب در آنجاست، و یا اینکه نشان دهنده وضعیت جغرافیایی و اقلیمی آنهاست. اما در این میان برخی از شهرها هستند که نام برخی از بزرگان و یا شخصیت های معروف و مشهور تاریخی را بر آنه گذارده اند، برای نمونه نام ℗171#& «سائوپائولو» به عنوان یکی از بزرگترین شهرهای برزیل برگرفته از ℗171#& «پائولو قدیس» ف یکی از کشیشان مشهور کاتولیکی است.

در همین زمینه پایگاه خبری ℗171#& «تازه» در گزارشی کوشیده است به بررسی تاریخچه نام برخی از شهرها و پایتخت های کشورهای مختلف دنیا بپردازد.

نیویورک:

در حدود سال ۱۵۲۴ میلادی هنگامی که پای کاشفان اروپایی به قاره آمریکا باز شد، بیش از ۵۰۰۰ سرخپوست آمریکایی در منطقه نیویورک فعلی زندگی می کردند. در آن هنگام، کاشف معروف ایتالیایی ℗171#& «جیوانی دا ورازانو» که در آن زمان برای دربار فرانسه خدمت می کرد، منطقه نیویورک را به نام فرانسوی (نوئل آنگولیم) نامگذاری کرد. مهاجران اروپایی هم زمان با آغاز به کار کمپانی هلند در منطقه نیویورک، آغاز به سکنی گزیدن کردند. مهاجرت اروپائیان بخصوص هلندی ها به نیویورک باعث شد تا قسمت جنوبی منطقه منهن را در سال ۱۶۱۴ میلادی (نیو آمستردام) بنامند. در آن زمان فرماندار مستعمره هلندی ها به نام ℗171#& «پیتر مینوئیت»، تمامی جزیره منهن را از سرخپوستان در سال ۱۶۲۴ میلادی با مبلغ ۲۴ دلار خریداری کرد. در سال ۱۶۶۴ میلادی، انگلیسی ها شهر نیو آمستردام را اشغال کردند و آن را به نام ℗171#& «نیویورک» و به افتخار پادشاه وقت بریتانیا، جیمز دوم که دارای لقب سلطنتی (دوک یورک و آلبنی) بود، نامگذاری کردند.

پاریس:

نام پاریس برگرفته از نام گروهی از افراد قوم گل(گل، گال و گالیا منطقه ای در غرب اروپا است که امروزه فرانسه، بلژیک، غرب

سوییس و بخش‌هایی از هلند و آلمان در آن قرار دارند) به نام پاریزی‌ها است. در دوره استیلای روم نام این شهر به «لوتشیا» تغییر کرد، اما در زمان یولیانیوس پادشاه روم نام شهر دوباره به پاریس تغییر یافت. پاریس دارای القاب متعدد زیادی است، اما مهم‌ترین نام آن «شهر نور» (La Ville lumiere) است. این نام هم به مرکزیت این شهر در زمینه علم و تحصیلات و هم به پر نور بودن این شهر در شب‌ها برمی‌گردد.

پکن:

در جای شهر کنونی پکن در ابتدا شهری به نام (چونگدو) بود که مغول‌ها آن را سوزاندند و ویران کردند. «قوبیلای قاآن» در جای پکن کنونی شهری ساخت و آن را پایتخت خود کرد. آن شهر را در مغولی «خانبالق» (به معنای شهر خان) و در چینی «دادو» به معنای پایتخت بزرگ می‌خواندند. در متون فارسی دوران مغول نیز این شهر به صورت خانبالق و خانبالغ ذکر شده است. پس از برپایی سلسله «مینگ» در سال ۱۳۶۸ میلادی، این شهر نام بیپینگ (به معنای صلح شمالی) گرفت و در سال ۱۴۲۱ نامش به «بیجینگ»، به معنای پایتخت شمالی (Beijing) تغییر کرد. پکینگ و پکن گونه‌های دیگری از نگارش همان واژه چینی بیجینگ اند.

تهران:

در مورد وجه تسمیه تهران اختلاف نظر زیادی وجود دارد، پاره‌ای از پژوهشگران (ران) را پسوندی به معنای دامنه گرفته‌اند و شمیران و تهران را بالادست و پایین‌دست خوانده‌اند. برخی دیگر تهران را تغییر شکل یافته (تهرام) به معنای منطقه گرمسیر دانسته‌اند، در مقابل شمیران یا شمیران که منطقه سردسیر است و همچنین عده‌ای بر این باورند که سراسر دشت پهناوری که امروز تهران بزرگ خوانده می‌شود در میان کوه‌های اطراف، گود به نظر می‌رسید و بدین سبب (ته ران) نام گرفت. روستایی که پیش‌درآمد شهر تهران بوده‌است، پیش از اسلام نیز وجود داشته، اما پس از اسلام به تدریج نام آن معرب گردیده و از تهران به طهران تبدیل شده‌است. اما جغرافیدانان معروف آن روزگار نیز به املاي تهران اشاره نموده‌اند.

استانبول:

این شهر در ابتدا با نام بیزانتیوم یا قسطنطنیه (عربی‌شده کنستانتینوپول – شهر کنستانتین – که به افتخار قیصر روم کنستانتین یکم بدین نام نامیده شد) شناخته می‌شد. در سال ۱۹۶ میلادی «سپتیموس سوروس» امپراتور روم با حمله به بیزانتیوم آن را اشغال کرد و بسیاری از رومیان به این شهر مهاجرت کردند. تلاش امپراتور برای نامیدن این شهر به نام فرزندش

«آگوستا آنتونینا» موفق نبود و مردم تا زمان تغییر نام شهر به «کنستانتینوپل» یا قسطنطنیه را برای آن بکار می‌بردند. از سال ۱۹۳۰ رسماً استانبول نامیده شد. نام استانبول که تا قبل از فتح آن به دست ترکان به رواج داشت، از نام «ایستیم پولی» که در زبان یونانی به معنی شهر یا مرکز شهر است، برگرفته شده است. در سال ۱۷۷۰ میلادی سلطان مصطفی سوم با ضرب سکه‌هایی که روی آن نام استانبول نقش بسته بود، به این نام رسمیت بخشید و جایگزین قسطنطنیه شد. در دوره جمهوریت و از روز ۲۸ مارس سال ۱۹۳۰ اداره پست ترکیه از تمامی کشورهای جهان خواست تا در مکاتبات خود از نام استانبول استفاده کنند. لازم به ذکر است که در دوره ای از حکومت عثمانی، نام «اسلامبول» به معنی شهر اسلام نیز بسیار کاربرد داشته است.

ابوظبی:

وجه تسمیه این امارت بعنوان پایتخت امارات متحده عربی به ابوظبی از آنجاست که به علت وجود آب شیرین در دوران قدیم، گله‌ای از (ظباء) یعنی آهو، قبل از ورود انسان به این منطقه در آنجا وجود داشته‌است. در سال ۱۷۶۱ قبیله بنی یاس بعد از پیدا کردن آب شیرین در منطقه ساکن می‌شوند و نام منطقه را به خاطر وجود آهو (ظباء) ابوظبی می‌گذارند.

ریاض:

ریاض، پایتخت عربستان سعودی از «الریاض جمع روضه وأرض المكان وأروض أی کثرة روضه» به معنای؛ گلزار و باغ است که آن را گلستان نیز می‌گویند. یعنی جایی که در آن آب باران جمع شود و پس از آن گلهای رنگارنگ و خوشبو بروید. از اینجا است نام الریاض آمده است. چرا که شهر ریاض در میان این دره‌ها واقع شده‌است، و در موسم باران و بهار سر سبز و سرشار از گل‌های رنگارنگ می‌شود، تاریخ نگار معروف (الهمدانی) در کتاب خود که به نام صفة جزيرة العرب معروف است، شهر «ریاض» را، حجر الخضراء به معنای سنگ سبز، نامگذاری کرده است.

بغداد:

بَغداد واژه ای است به زبان پهلوی به معنای خُداداده. این واژه پیش از اینکه بر این شهر گذارده شود در اوستا به گونه صفت آورده شده بود. این واژه در اوستا به شکل «بغوداته» و به همان معنا در بخش‌هایی از اوستا از آن دسته وندیداد آورده شده‌است. در پارسی میانه این واژه باز به همان معنا و اینبار به ریخت بَغدات آورده شده‌است. برخی دیگر از زبان‌شناسان عقیده دارند بغداد از دو کلمه «بغ» مخفف باغ و «داد» مخفف دادار به معنی ایزد و پروردگار تشکیل شده‌است و بغداد به معنی باغ خدا است. اگرچه در خصوص ریشه‌های ایرانی هیچ شبهه‌ای وجود ندارد ولی کلمه بغداد دو نوع ریشه اصلی متفاوت داشته‌است. قابل اطمینان‌ترین موردی که توافق بیشتری بروی آن گردیده لفظی است که از ترکیب فارسی پهلوی با نام «باگا» (بت، خدا) + داتا (معلوم مسلم) بوجود آمده که کلمه فارسی میانه «بگدات/بگداد» (داده شده توسط خداوند) از آن گرفته شده؛ و سرانجام به کلمه فارسی مدرن و عربی «بغداد» تغییر یافته‌است.